

آشنایی با مفاهیم مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم

۰۲۱-۴۲۰۸۶

۱۶۰۲

www.taavon-ins.ir

info@taavon-ins.ir

تهیه و تدوین: واحد مبارزه با پولشویی
بیمه تعاون

 خیابان ولیعصر، خیابان میرداماد، بعد از برج های اسکان، روبروی آزمایشگاه مسعود پلاک ۳۶۵

منظور از پولشویی، مخفی کردن منبع اصلی اموال ناشی از جرم و تبدیل آن‌ها به اموال پاک و مشروع است، به گونه‌ای که یافتن منبع اصلی مال غیرممکن یا دشوار گردد. در فرآیند پولشویی، پول حاصل از اقدامات غیرقانونی تبدیل به پول یا ثروتی می‌شود که در ظاهر از راه‌های قانونی به دست آمده است و به این طریق پول شسته شده وارد اقتصاد خواهد شد.

تاریخچه پولشویی:

← نظریه اول:

براساس یک نظریه، پولشویی نخستین بار با پنهان کردن اموال و دارایی‌های شخصی از مأموران ایالتی برای امتناع از پرداخت مالیات یا مصادره اموال دیده شده است.

← نظریه دوم: ۲۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح

نظریه دیگری، پولشویی را مربوط به حدود دوهزار سال قبل از میلاد مسیح می‌داند که برخی تجارچینی اموالشان را از ترس تصاحب و یا نابودی توسط فرمانروایان، پنهان می‌کردند و یا با انتقال اموال خود به استان‌های دوردست، در کسب و کار دیگری سرمایه‌گذاری می‌نمودند.

← نظریه سوم: دهه ۱۹۳۰

با ممنوعیت قمار و فروش الکل در آمریکا، گروه‌های تبهکار و در رأس آن‌ها آلفونسه گابریل کاپون مشهور به آل‌کاپون با خریداری شمار زیادی از رختشوی‌خانه‌های عمومی پولهای کثیف را به چرخه اقتصاد رسمی وارد می‌کردند. بررسی حساب و فرایندهای مالی از رختشوی‌خانه‌ها به دلیل ماهیت این فعالیت خدماتی دشوار بود و به همین علت راهی برای کنترل میزان درآمدهای حاصل از این فعالیت نبود.

انواع پولشویی:

۱ پولشویی درونی

حاصل از فعالیت مجرمانه و تطهیر در کشور A

۲ پولشویی بیرونی

حاصل از فعالیت مجرمانه و تطهیر خارج از کشور A

۳ پولشویی صادرشونده

حاصل از فعالیت مجرمانه در کشور A و تطهیر در خارج از کشور A

۴ پولشویی وارد شونده

حاصل از فعالیت مجرمانه در خارج از کشور A و تطهیر در کشور A

انواع پول:

- ۱ پول سفید: درآمد کسب شده از راه‌های قانونی و مشروع
- ۲ پول خاکستری: درآمد حاصل از عملیات مجرمانه مانند قاچاق مواد مخدر و ...
- ۳ پول سیاه: درآمد کسب شده از برخی تخلفات، عملیات غیرقانونی یا حتی قانونی که از نظارت دولت دورمانده است مانند فرار مالیاتی یا درآمد حاصل از تخلفات گمرکی
- ۴ پول سرخ: پولی که به لحاظ تغییرات سریع اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، از کشورها خارج و به مناطق امن منتقل می‌شود، نظیر سرمایه‌هایی که به دلیل جنگ از یک کشور خارج می‌شود.

مراحل جرم پولشویی:

۱ جای گذاری:

مجرمان عواید حاصل از جرم را با دور شدن از محل به دست آوردن آن با هدف تبدیل آن از حالت نقدی و مصون ماندن از پیگیری مجریان قانون وارد سیستم مالی کرده و سپس به صورت دارایی‌های دیگر در می‌آورند.

۲ لایه گذاری:

هدف این مرحله، مخفی ساختن منشاء منافع حاصل یا مشروع جلوه دادن آن است. به این ترتیب که با ایجاد لایه‌های پیچیده مبادلات مالی و یا مجموعه‌ای از نقل و انتقالات متعدد رد جرایم ارتكابی پنهان بماند و مجرمان بتوانند از منافع حاصله استفاده کنند. این مرحله با انجام عملیاتی مثل انتقال الکترونیکی وجوه از طریق شبکه الکترونیکی، انجام معاملات با کارگزاران سهام کالا و انجام معاملات صوری خروج منابع از کشور و..... انجام می‌شود.

۳ یکپارچه سازی:

در این مرحله مجرمان سعی می‌کنند که ظاهری مشروع و قانونی برای عواید حاصله فراهم کنند به طوری که پول نامشروع حاصل از ارتكاب جرم با منابع مشروع مخلوط شده و به نحوی وارد جریان اصلی نظام اقتصادی می‌شود که دیگر هیچ ردی از خود باقی نگذارد. چنانچه مرحله لایه گذاری با موفقیت انجام شود وجوه حاصل شکل و ظاهری قانونی به خود می‌گیرد و تفاوت بین دارایی قانونی و غیرقانونی مشکل خواهد شد.

ویژگی‌های جرم پولشویی:

جرم ثانویه

پیش از وقوع باید جرم دیگری از قبیل قاچاق موادمخدر، آدم‌ربایی، فروش اعضای بدن و غیره رخ داده باشد. طبیعت ثانویه بودن این جرم سبب می‌شود که وجدان عمومی جامعه در مقابله با آن چندان برانگیخته نشود.

جرم سازمان یافته

در جرم پولشویی مسئولین با تشکیلات وسیع و تجهیزاتی روبرو هستند که گستره‌ی گوناگونی از عوامل ساده مانند خرده فروش مواد مخدر تا تحصیل کردگان و متخصصین را در بر می‌گیرد.

جرم فراملی

پولشویی الزاماً در یک محدوده جغرافیایی خاص یا در مرزهای یک کشور رخ نمی‌دهد. به دلیل سازمان یافته بودن این جرم و وسعت تشکیلات سازمانی آن، دامنه این جرم به بیرون از مرزها کشیده می‌شود.

جرم فرهیختگان (یقه سفیدها)

در گروه‌های سازمان یافته‌ی تبهکار، برای انجام مراحل پایانی پولشویی از متخصصینی همچون حسابداران، حقوق دانان، وکلا و کارمندان بانک استفاده می‌شود. همچنین برای تمیز جلوه دادن درآمدهای موجود، از نهادها و سازمان‌های قانونی مانند بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، دفاتر وکالت و حسابرسی استفاده می‌شود. بدیهی است بدون کمک افراد متخصص پاک کردن مسیر گردش پول‌های کثیف حاصل از جرایم، دشوار و گاه غیرممکن است.

پولشویی معکوس:

پولشویی معکوس عبارت است از پنهان کردن و پوشش دادن منابع مالی مشروع که برای اهداف و اعمال نامشروع استفاده شده‌اند. این کار معمولاً برای تامین مالی تروریسم انجام می‌شود اما می‌تواند مورد استفاده سازمان‌های تبهکاری واقع شود که در معاملات قانونی سرمایه‌گذاری کرده‌اند و قصد خارج کردن سرمایه‌های قانونی از چرخه رسمی را دارند.

تأثیر پولشویی بر اقتصاد:

پولشویی به عنوان یک جرم اقتصادی تأثیر منفی چشم‌گیری بر رشد و توسعه اقتصادی کشورها به جای می‌گذارد. از جمله اثرات منفی پولشویی می‌توان موارد زیر را نام برد:

❌ تخریب بازارهای مالی

❌ خروج غیرقانونی سرمایه از کشور

❌ کاهش تقاضای پول و کاهش نرخ تولید ناخالص ملی

❌ تضعیف بخش خصوصی

❌ کاهش بهره‌وری در بخش واقعی اقتصاد

❌ اختلال در روند خصوصی‌سازی و افزایش ریسک آن

❌ ایجاد بی‌ثباتی در نرخ ارز و بهره بانکی

❌ توزیع نابرابر درآمد

اهداف پولشویی:

فرار از
تعقیب

مجرمان و سازمان‌های تبه‌کار می‌کوشند تا برای فرار از رهگیری توسط مجریان قانون، عواید حاصل از اعمال مجرمانه خود را با یکپارچه‌سازی در پول تمیز، مشروع و قانونی جلوه دهند و در صورت توفیق در این امر، تعقیب آنان بی‌نتیجه خواهد شد.

فرار از
مجازات

در صورت مصون ماندن مجرمان از تعقیب قانونی، جرم و مجرم شناسایی نشده و به تبع آن مجازاتی نیز در پی نخواهد بود. بدیهی است در این صورت امکان تکرار جرم نیز به مراتب بیشتر از پیش خواهد بود.

فرار از
مصادره
اموال

بیشتر کشورها در صورت کشف جرم پولشویی، مصادره و توقیف اموال حاصل از جرم را جزء مجازات در نظر گرفته‌اند. در صورتی که مجرمان بتوانند عمل پنهان‌سازی جرم خود را به درستی انجام دهند دارایی‌ها و ثروت کثیف آنان نیز از مصادره قانونی در امان مانده و راه رسیدن به اهدافشان را ساده و هموار می‌سازد.

فرار از
مالیات

در بسیاری از کشورها فرار مالیاتی و پولشویی در کنارهم وجود دارد. پولشویی یک راهکار اثر بخش برای فرار از پرداخت مالیات است زیرا هرچه ثروت انبوه‌تر و درآمد هنگفت‌تر باشد توجه بیشتری را در خصوص کشف منبع آن دارایی جلب می‌کند. علاوه براین، مجرمی که قادر به نگهداری از ثروت فراوان و غیرقانونی خود نیست در پی راهی است که مانع از کشف جرم و توقیف و مصادره درآمدهای حاصل از اعمال مجرمانه خود شود.

سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی متولی مبارزه با پولشویی:

این پیمان‌نامه که در تاریخ ۱۹ دسامبر ۱۹۸۸ از طریق سازمان ملل متحد به امضاء رسید نخستین سند بین‌المللی است که در آن تعریف دقیقی از پولشویی ارائه و راه‌هایی برای محروم کردن قاچاقچیان موادمخدر از عواید فعالیت‌های مجرمانه و در نتیجه کاهش انگیزه آنان برای ادامه این فعالیت‌ها پیشنهاد شده است.

نخستین سند بین‌المللی

پیمان‌نامه
وین

این پیمان‌نامه برگرفته از توصیه‌نامه ۲۷ ژوئن ۱۹۸۰ مصوب وزیرای شورای اروپا است که در بردارنده هشدار به کشورها برای مراقبت شدید از سرمایه‌های ناشی از اعمال مجرمانه می‌باشد. هدف این پیمان‌نامه ایجاد تسهیلات بین‌المللی در زمینه همکاری قضایی، توقیف، تفتیش و مصادره درآمدهای ناشی از انواع جرایم می‌باشد.

ایجاد تسهیلات بین‌المللی

پیمان‌نامه
شورای اروپا

نهادی بین‌المللی است که با هدف توسعه سیاست‌های مبارزه با پولشویی در سطح ملی و بین‌المللی ایجاد شده است. این گروه تنها یک نهاد تصمیم‌گیرنده است که در نتیجه اراده سیاسی کشورهای غربی برای تدوین قوانین و تفاهم ملی برای مبارزه با پدیده پولشویی شکل گرفته است. FATF در اجلاس گروه هفت در سال ۱۹۸۹ که در پاریس برگزار شد شکل گرفت و پانزده کشور و یک نهاد بین‌المللی (کشورهای عضو گروه هفت، کمیسیون اروپا و هشت کشور دیگر) بنیان‌گذار آن بودند.

توسعه سیاست‌های مبارزه با پولشویی

گروه ویژه
اقدام مالی
(FATF)

گروه اگمونت یک اتحادیه بین‌المللی تشکیل شده از ۱۶۶ واحد اطلاعاتی مالی کشورهای مختلف جهان است که در سال ۱۹۹۵ در بروکسل در کاخ اگمونت به منظور هماهنگی بیشتر میان واحدهای مسئول مبارزه با پولشویی و مقابله با تامین مالی تروریسم شکل گرفت.

هماهنگی واحدهای مبارزه با پولشویی

گروه اگمونت

این نهاد در سال ۱۹۹۷ و در پاسخ به برنامه جهانی علیه پولشویی و ذیل کنوانسیون ۱۹۸۸ وین علیه قاچاق مواد مخدر و روانگردان ایجاد شده است. هدف این نهاد تقویت توانایی کشورهای عضو سازمان ملل برای اجرای اقداماتی در زمینه مبارزه با پولشویی و مقابله با تامین مالی تروریسم و کمک به آن در کشف، توقیف و مصادره عواید نامشروع ناشی از این جرایم می‌باشد.

تقویت توانایی کشورهای عضو سازمان ملل

دفتر مقابله با
جرم و مواد
مخدر سازمان
ملل

این انجمن در سال ۱۹۹۴ تأسیس گردید و یک سازمان نظارت‌کننده می‌باشد که از بیش از ۱۰۰ کشور و حوزه قضایی تشکیل شده است. علاوه بر اعضاء، انجمن بین‌المللی ناظر بیمه بیش از ۶۰ عضو شاهد، نمایندگان انجمن‌های صنعتی، انجمن‌های حرفه‌ای، شرکت‌های بیمه، مشاوران و موسسات مالی بین‌المللی را در اختیار دارد. اهداف اولیه این انجمن عبارتند از: گسترش همکاری در میان ضابطه‌گذاران صنعت بیمه؛ تنظیم استانداردهای بین‌المللی برای نظارت بر بیمه؛ آموزش اعضاء؛ کار مشترک با ضابطه‌گذاران در دیگر بخش‌های مالی و موسسات مالی بین‌المللی.

گسترش همکاری و آموزش اعضاء

انجمن بین‌المللی
ناظران
بیمه (IAIS)

قوانین مبارزه با پولشویی در ایران:

قانون مبارزه با پولشویی اصلی ترین قانون
حاکم بر اقدامات ضد پولشویی در ایران

قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم
و اصلاحات بعدی آن

قانون مبارزه با پولشویی و اصلاحات بعدی آن

آیین نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی
قانون مبارزه با پولشویی

تعریف پولشویی در قوانین ایران:

ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی:

هرگونه تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از ارتکاب جرایم با علم به منشاء مجرمانه آن

تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان یا کتمان کردن منشاء مجرمانه آن با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیرمستقیم از ارتکاب جرم به دست آمده یا کمک به مرتکب جرم منشاء به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نشود.

پنهان یا کتمان کردن منشاء، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

شورای عالی مقابله و پیشگیری از جرایم پولشویی و تامین مالی تروریسم:

این شورا عالی‌ترین مرجع حاکمیتی اقدامات ضدپولشویی در ایران است. به موجب ماده ۴ قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی به منظور هماهنگی برای پیشگیری و مقابله با جرایم پولشویی و تامین مالی تروریسم، شورای عالی مقابله و پیشگیری از جرایم پولشویی و تامین مالی تروریسم، که در این قانون به اختصار شورا نامیده می‌شود، تشکیل شده است.

وظایف این شورا عبارت است از:

تعیین راهبردها و برنامه‌ریزی در جهت اجرای قانون

هماهنگ کردن دستگاه‌های زیرمجموعه دولت در امر جمع‌آوری، پردازش و تحلیل اخبار، اسناد، مدارک، اطلاعات و گزارش‌های واصله، تهیه سامانه‌های هوشمند و شناسایی معاملات مشکوک و گزارش به مراجع ذیربط

تهیه و پیشنهاد آیین‌نامه‌های لازم در خصوص اجرای قانون برای تصویب به هیئت وزیران

مرکز اطلاعات ملی:

مرکز اطلاعات مالی، مرکزی ملی می‌باشد که مسئولیت دریافت، تجزیه و تحلیل گزارشات تراکنش‌های مشکوک و سایر اطلاعات مربوط به پولشویی، جرایم منشاء مرتبط و تامین مالی تروریسم و ارسال نتایج به دست آمده به مراجع ذیصلاح را برعهده دارد.

مرکز اطلاعات مالی (واحد اطلاعات مالی) عهده دار وظایف مندرج در ماده ۳۸ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی قانون مبارزه با پولشویی است.

ماده ۳۸ - واحد اطلاعات مالی به منظور انجام اقدامات زیر در وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل می گردد:

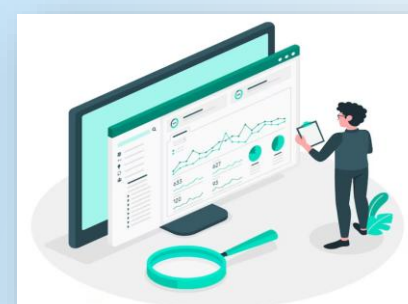
تامین اطلاعات مورد نیاز مراجع قضایی، ضابطان

استعلام اشخاص دارای سابقه پولشویی و یا تامین مالی تروریسم

درج و طبقه بندی اطلاعات در سیستم های مکانیزه

ارزیابی، بررسی و تحلیل اطلاعات گزارش ها و معاملات مشکوک

جمع آوری و اخذ اطلاعات معاملات مشکوک

تهیه آمار اقدامات صورت گرفته در جریان مبارزه با پولشویی

تهیه نرم افزارها و سیستم های اطلاعاتی مورد نیاز

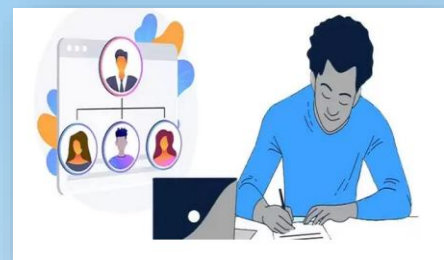
تامین امنیت اطلاعات جمع آوری شده

تبادل اطلاعات با سازمان ها و نهادهای بین المللی طبق مقررات

جمع آوری و اخذ تجارب بین المللی

اعلام نظر در مورد صلاحیت تخصصی مسئولان واحدها

پاسخ به استعلام اشخاص مشمول

تهیه پیش نویس برنامه سالانه واحد اطلاعات مالی

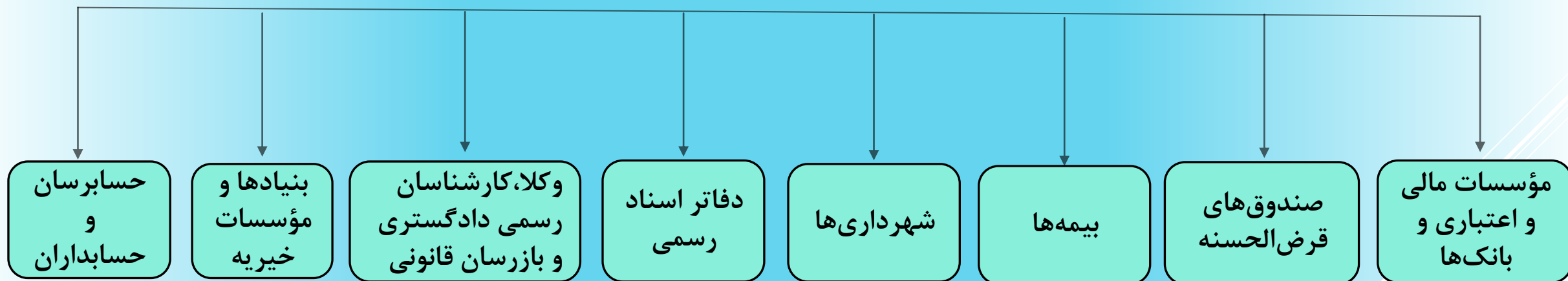
پیگیری گزارش های ارسالی در مراجع قضایی

ارسال گزارش ها به دستگاه قضایی

اشخاص مشمول:

تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع مواد ۵ و ۶ قانون مبارزه با پولشویی

شناسایی ارباب رجوع:

مؤسسات اعتباری، بیمه‌ها و شرکت بورس موظفند هنگام ارائه تمامی خدمات و انجام عملیات پولی و مالی حتی کمتر از سقف مقرر از جمله انجام هرگونه دریافت و پرداخت، حواله وجه، صدور و پرداخت چک، ارائه تسهیلات، صدور انواع کارت دریافت و پرداخت، صدور ضمانت‌نامه، خرید و فروش ارز و اوراق گواهی سپرده و اوراق مشارکت، قبول ضمانت و تعهد ضامنان به هر شکل از قبیل امضای سفته، بروات و اعتبارات اسنادی، خرید و فروش سهام نسبت به شناسایی اولیه ارباب رجوع اقدام نموده و اطلاعات آن را در سیستم‌های اطلاعاتی خود ثبت نمایند.

اشخاص مشمول مکلفند جهت اجرای فرآیندهای شناسایی، خطر(ریسک) تعاملات کاری ارباب رجوع را بر اساس مقررات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم طبقه‌بندی کنند و رویه‌های شناسایی را متناسب با این خطر(ریسک) در سه سطح ساده، معمول و مضاعف به اجرا گذارند. چنانچه ظن به انجام فعالیت‌های پولشویی یا سایر جرایم مرتبط وجود داشته باشد، اشخاص مشمول باید مراتب را به واحد اطلاعات مالی گزارش نمایند.

معاملات و عملیات مشکوک:

معاملات و عملیات مشکوک شامل هر نوع معامله، دریافت یا پرداخت مال اعم از فیزیکی یا الکترونیکی یا شروع به آنها است که بر اساس قرائن و اوضاع و احوالی مانند موارد زیر ظن وقوع جرم پولشویی را ایجاد کند: (تبصره- قرائن و شواهد منطقی عبارت است از شرایط و مقتضیاتی که یک انسان متعارف را وادار به تحقیق در خصوص منشأ مال و سپرده‌گذاری یا سایر عملیات مربوط می نماید).

